

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΒ΄

Χ

ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΒΑΤΟ, 28 ΤΟΥ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1913

Χ

ΑΡΙΘΜΟΣ 517

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ. Γυρισμός.

ΜΟΥΣΟΤΡΑΦΗΣ. Η μουσική κίνηση κάθε μήνα.

ΛΥΔΟΣ ΠΟΔΑΒΡΟΣ. Έκπαιδευτική συζήτηση.
Επιθεώρηση.

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ. Οι απόγονοι (Τέλος).

HANS WRACK. Ο γυρισμός του νικητή.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Σ' άπαντων φύλλα της έφημ. «Νέα Έλλάς» δ καθηγητής της Παιδαγωγικής στο Πανεπιστήμιο! κ. Ν. Έξαρχόπουλος εκθέτει τις γνώμες του για τα νέα Έκπαιδευτικά νομοσκέδια και βρίσκονται αντίπαλός τους, όχι στις λεπτομέρειες, που δεν πιάνει να τις εξετάσει, λέει, και που κ' έμεις για την ώρα δεν τις ξέρουμε ακόμη, αλλά στις βάσεις.

Τά νομοσκέδια προτείνουν εξάχρονη υποχρεωτική για όλους εκπαίδευση στο Δημοτικό σχολείο και κατόπι, για τη Μέση Έκπαίδευση, δρίζουν δυο ειδών σχολεία παράλληλα, τ' Αστικά, με τρία χρόνια σπουδής, και τ' Γυμνάσια, μ' έξι.

Ο κ. Έξ. προτείνει: 1) να μπορούν, έσοι μαθητές του δημ. σχολείου θέλουν να ακολουθήσουν ανώτερες σπουδές, να εισάγονται στα σχολεία της Μέσης Έκπαίδευσης από την τέταρτη του Δημοτικού. 2) οι δύο ανώτερες τάξεις του Δημοτικού σχολείου να γίνουν ειδικά κατάλληλα για τα παιδιά του κατώτερου λαού, και τ' Αστικά σχολεία, ή έπως άλλοιώς θα ονομαστούν τα κατώτερα της Μέσης Έκπαίδευσης, να γίνουν τετρατάξια. Για τα Γυμνάσια, τί έχει να πη ο κ. Έξ., δεν ξέρουμε, γιατί ως σήμερα που γράφουμε δε δημοσιεύτηκε δηλ ή μελέτη του. Από κάποιες φράσεις όμως φαίνεται ότι τη Μέση Έκπαίδευση τη θέλει οχτάχρονη με δυο επάλληλα σχολεία, κι αφού το κατώτερο το θέλει

Ο ΓΥΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΝΙΚΗΤΗ

Στην ψυχή του Τολστόη

Μάννα, μη με φιλήσεις! Ματωμένα
Τα χέρια μου, για κοίτα, ακόμα στάζουν
Μαννάδων αίμα, μάννα, σαν κ' έσένα,
Που στα χωριά τους κόλυβα μοιράζουν.

Να πās στην εκκλησιά κερὶ ν' ανάψεις,
Τα πόδια του Χριστού, τα ματωμένα,
Να πέσεις να φιλήσεις, και να κλάψεις,
Μαζί με τη θλιμμένη την Προθένα.

Κι' αφ' τον ωκεανό της άγιας Βίβλης
Κι' Αγάπης σχώρεση για με φιλήσεις
Και ν' αρθεις σπίτι, μάννα, με νύψεις—
Κι' απε—ώ γλύκα μου—να με φιλήσεις.

HANS WRACK

τετρατάξιο, θα πη ότι άφινει το Γυμνάσιο έπως είναι, τετρατάξιο.

Και τα προτείνει, λέει, αυτά ο κ. Έξ., γιατί ή κοινή εξάχρονη δημοτική εκπαίδευση, θα βλάψη το δημοτικό σχολείο και δε θα τάφήση να χειραφετηθή από τη μέση εκπαίδευση, και θα βλάψη και τα σχολεία της μέσης εκπαίδευσης.

Η λογική όμως που μεταχειρίζεται για να στηρίξη τις αντιλογίες του δε μάς φαίνεται καθόλου φίνα.

Λέει ότι εξάχρονη κοινή εκπαίδευση στο δημοτικό σχολείο θα έμποδίση τη χειραφέτησή του, γιατί και με τις έξι τάξεις του, έχει που ίσα με τώρα με τις τέσσερις, θα υπηρετή τη μέση εκπαίδευση. Τι έννοει μ' αυτό; Έννοει ότι, όντας κοινή ή εκπαίδευση και στις έξι τάξεις για όλα τα παιδιά και της κατώτερης και της ανώτερης κοινωνίας, εξ ανάγκης το πρόγραμμα του δημ. σχολείου θα πλησιάξη το ανθρωπιστικό πρόγραμμα των σχολείων της μέσης εκπαίδευσης και γι' αυτό οι άπόφοιτοι θα απρώχνονται γι' ανώτερες σπουδές, ενώ όπως αυτός δρίζει, δηλ. λαϊκό πρόγραμμα στις δυο ανώτερες τάξεις, θα κλείση ο δρόμος για τ' Αστικά σχολεία;

Κ' έτσι αν είναι, δε βλέπουμε τί χειρότερο μπορεί να γίνη απ' ό,τι γίνεται σήμερα, αντίθετα μά-

λιστα βλέπουμε καλύτερη, γιατί θάχουμε παιδιά πιά καλά καταρτισμένα για τή μέση εκπαίδευση. 'Αλλά και με τή δική του τήν πρόταση, πώς θά κλείση ὁ δρόμος πούπαμε, ἀφοῦ ὁ ἴδιος τονέ κάνει εὐκολώτερο με τή διάταξη νά φεύγουν ἀπ' τήν τέταρτη ὅσοι θάκολουθήσουν τή μέση εκπαίδευση ; 'Ἡ μήπως ἔτσι θά φεύγουν λιγώτεροι ; 'Ἰσως, ἀν σκεφτοῦμε ὅτι οἱ πλούσιοι μποροῦν νά ἔχουν ὠρισμένο σκέδιο σπουδῶν γιά τὰ παιδιά τους, ἐνώ οἱ φτωχοί στο δρόμο πού βρεθοῦνε πάνε με τὸ βλέποντας καί κάνοντας καί μιὰ πού ἀφήσουν τὰ παιδιά τους ἴσα με τήν ἔχτη, ὕστερα πιά θά βλέπουν σά μεγάλο βουνό τὰ τέσσερα χρόνια τοῦ ἀνώτερου σχολείου. 'Αλλά μήπως δὲ θά βρίσκουντ' ἀνθρωποι, γιά νά τοὺς δασκαλεύουν κι αὐτούς ; 'Ἡ θά εἰρίσουμε με νόμο ποιοί θάχουν δικαίωμα νά κόβουν τὸ δημοτικὸ σχολεῖο στή μέση καί ποιοί ἔχι ;

'Ἐπειτα, γιατί τὰ παιδιά τοῦ λαοῦ νά μὴν παρακολουθοῦν τή μόρφωση τῆς ἀνώτερης κοινωνικῆς τάξης ὅσο τὸ δυνατὸ περισσότερο, τοῦλάχιστο σ' ὅλο τὸ ἑξατάξιο σχολεῖο, ἀφοῦ ἴσα ἴσα ὁ σκοπὸς μας πρέπει νά ναι νά φέρουμε τὸ λαὸ σ' ἀνώτερο ἐπίπεδο ; Κι ἀνώτερο ἐπίπεδο δὲ σημαίνει βέβαια νά σπρώχνουμε τὸ λαὸ στὶς κλασσικὲς σπουδές. 'Ὅ,τι εἰν' ἀνάγκη νά μπῆ στο πρόγραμμα, γιά νάγαπήσουν τὰ παιδιά τή δουλιὰ καί τὸν τόπο τους, νά χτυπηθῆ τὸ μεταναστευτικὸ πνεῦμα, νάποχτήσουν γνώσεις ἀμεσα χρήσιμες γιά τή ζωή, ἔχι ἔμως βέβαια ἐπαγγελματικές, ἄς μπῆ. 'Αλλά μήπως αὐτὰ θά ναι ζημιὰ, ἀν ἀκουστοῦν κι ἀπὸ τὰ πλουσιόπαιδα καί τὰρχοντοπαιδα ; Γιατί νά θέμε νά δημιουργήσουμε διαφορὰ ἀπὸ τόσο μικρῆ ἡλικία ; 'Απὸ τήν τέταρτη τοῦ δημοτικοῦ ; Καί ποιοί τάχα θά εἶναι τὸ λαϊκὸ πρόγραμμα γιά τίς δυὸ ἀνώτερες τάξεις, πού δὲ θά περιλαβαίνη ἀχρηστες γιά τὸ λαὸ γνώσεις ; Τὰ νομοσκέδια δρῖζουν ὅτι ἀρχαία γλώσσα καί ξένη δὲ θά διδάσκεται στο δημοτικὸ σχολεῖο. Ποιές ἄλλες τάχα ἐννοεῖ ὁ κ. 'Εξ. ἀχρηστες γνώσεις ; Τῆ μητρικῆ γλώσσα, τὴν ἀριθμητικῆ, τὴν ἱστορία καί γεωγραφία, πού δὲ θάχουν βέβαια βαρὺ φέρτωμα ἀρχαιολογικὸ, τὰ φυσιογνωστικὰ ; 'Ἡ μήπως τίς θέλει τίς δυὸ τάξεις σὰν ἐπαγγελματικὸ σχολεῖο καί ἔχι παιδαγωγικὸ ; Μὰ δέκα χρόνων παιδιά εἰν' ὄριμα γιά εκπαίδευση ἐπαγγελματικῆ ; Κι ἀν εἶναι, εἶναι δικιο νάφήσουμε τὰ παιδιά τοῦ λαοῦ νά μπάζονται στο ἐπαγγελματικὸ σχολεῖο με μόνο τεσσάρω χρόνω φούτηση στο παιδαγωγικὸ, πού, ὅπως εἶναι μάλιστα τώρα κι ὅπως ὁ ἴδιος κ. 'Εξ. λέει, μονάχα «παρφιδίαν μορφώσεως δύναται νά παράσχη ;» Τέτιο πράμα μπορεῖ νά γίνεαι μόνο ἐκεῖ ὅπου τὰ δημοτικὰ σχολεῖα ἔχουν 8 ἢ 9 τάξεις ; Σ' ἐμᾶς τώρα βέ-

βαια τὰ πύτερα παιδιά τοῦ λαοῦ ξεσκολίζου ἀπὸ τήν τέταρτη τάξη. 'Αλλ' ὁ σκοπὸς δὲν εἶναι νά φέρουμε τήν καλύτερη ;

Γιά ὅλ' αὐτὰ δὲ βλέπουμε, πού, μπορεῖ νά στηριχτῆ ἢ ἀντιλογία, ὅτι ἐξάχρονη κοινὴ εκπαίδευση θά βλάψῃ τὸ δημ. σχολεῖο καί θά τὸ κρατᾶ ἐξαρημένο ἀπὸ τή μέση εκπαίδευση. 'Ἰσα ἴσα νομίζουμε ὅτι αὐτὴ ἢ διάταξη τῶν νομοσκεδίων ἔχει πολὺ στέρεη τὴ βάση καί πιστεύουμε ὅτι κ' οἱ ξένοι παιδαγωγοί, πού ζητᾶνε ἔξι χρόνια κοινῆς εκπαίδευσης γιά ὅλες τίς κοινωνικὲς τάξεις, δὲν τὸ κάνουν μόνο με τὸ σκοπὸ νά μετριάσουν τὸν κοινωνικὸ χωρισμὸ καί τὴν ἀντίθεση, ὅπως λέει ὁ κ. 'Εξ., πού παρατηρεῖ κιόλας ὅτι σ' ἐμᾶς « τοιαῦτα ὀξεῖαι κοινωνικαὶ ἀντιθέσεις δὲν ὑπάρχουν » ; ; —, ἀλλὰ καί γιατί βρίσκουν ὅτι δὲν εἶναι ἀρκετὴ πιά λιγόχρονη μόρφωση γιά τὴν εἰσαγωγή σὲ σχολεῖα τῆς μέσης εκπαίδευσης. 'Ἐπειτα νά μὴν ξεχνοῦμε καί τὰγγούρι, ἵνα κατὰ Πάλλην εἴπωμεν, πού παρουσιάζεται στα δικὰ μας εκπαιδευτικὰ πράματα σά « σκόλοψ τῆ σαρκί » μας, τὸ γλωσσικὸ δηλ. ζήτημα, πού κάνει τὴν εκπαίδευση καί τὴ μόρφωση τῶν παιδιῶν μας πιά βαρικοῦνητη κι ἀπ' τὴ χελώνα. 'Ἐστω καί τέσσερα χρόνια ἀν φτάναυε σ' ἄλλα πολιτισμένα ἔθνη γιά τὸν πρῶτο βαθμὸ τῆς μόρφωσης, σ' ἐμᾶς εἶναι λίγα καί τὰ ἔξι. 'Εξάχρονη λοιπὸν κοινὴ εκπαίδευση καί ! 'Αγιος ὁ Θεός !

Τὴ Μέση πάλι 'Εκπαίδευση πῶς θά τὴ βλάψῃ ἢ ἐξάχρονη κοινὴ δημοτικῆ ; Βρίσκει με τὰ σωστά του ὁ κ. 'Εξ. ὅτι προτιμότερο εἶναι νά μπάζονται παιδιά τῆς τέταρτης τοῦ δημοτικοῦ — με ὅπως θέλη καλύτερεμένο σύστημα — σὲ τετρατάξιο, ἔστω, ἀστικὸ σχολεῖο παρὰ παιδιά τῆς ἔχτης σὲ τριτάξιο ἀστικὸ ἢ σὲ γυμνάσιο ; 'Αν δὲν εἴτανε στή μέση τὸ γλωσσικὸ μας ζήτημα, δηλ. ἀν ὄργανο γλωσσικὸ τῆς εκπαίδευσης γίνη ἢ ἀγνή μητρικῆ μας γλώσσα, ἴσως ὡς ἕνα βαθμὸ θά συμφωνούσαμε. 'Αλλὰ τώρα ; Τώρα, ὅπως εἶναι τὰ πράματα, ἄς μᾶς ἀπαντήσῃ ὁ κ. 'Εξ. : Τί εἶναι προτιμότερο, παιδιά ἀπόφοιτα τοῦ τετρατάξιου δημ. σχολείου νά εἰσάγονται στο γυμνάσιο, κι αὐτὸ νά γίνη ἑξατάξιο, ἢ παιδιὰ ἀπόφοιτα ἑξατάξιου δημοτικοῦ νά εἰσάγονται σὲ πεντατάξιο γυμνάσιο ; Κι ἀκόμη : Οἱ πανεπιστημιακὲς σπουδὲς εἶναι προτιμότερο νά βαστοῦνε ἔξι χρόνια ἢ ἑπτὰ καί νά μπάζουμε σ' αὐτὲς ἀπόφοιτους τοῦ 'Ελληνικοῦ σχολείου ἢ νά βαστοῦνε μόνο τέσσερα καί νάχουν δικαίωμα γι' αὐτὲς οἱ ἀπόφοιτοι τοῦ γυμνασίου ;

Νομίζουμε πῶς μποροῦμε νά κάνουμε τίς συγ-

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΑΤΟ

Ίδιοχτήτης: Δ. Η. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, ἀρ. 4, ΑΘΗΝΑ

Συντρομή χρονιάτικη: Γιά τήν Ἑλλάδα καί τήν Κρήτη δρ. 10. Γιά τὸ ἐξωτερικὸ φρ. χρ. 12,50.—Γιά τίς ἐπαρχίες δεχόμεστε καί τρίμηνες συντρομές (ἰ δρ τήν τριμηνία).—Κανένας δὲ γράφεται συντρομητῆς ἂν δὲν προπλερώσει τὴ συντρομὴ του.

20 λεπτά τὸ φύλλο.—Τὰ περυσμένα φύλλα που λιοῦνται στὸ γραφεῖο μας διπλὴ τιμῆ.

Βρίσκεται στὴν Ἀθήνα σ' ὅλα τὰ κίосκιοι, καί στίς ἐπαρχίες στὰ πραχτορεῖα τῶν Ἑφημερίδων.

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΜΠΡΑΒΟ! Πρῶτα κι ἀρχὴ ἀξίζει νὰ ποτείνουμε ἓνα μπράβο στὴν κ. Πρωθυπουργὸ γιὰ ὅσα εἶπε στὴ Βουλὴ γιὰ τοὺς Θεσσαλοὺς καλλιεργητὲς ἔπως καί γιὰ τὸ σχετικὸ νομοσχέδιο, ποὺ δὲ θὰ ἐπιτρέπη γιὰ δυὸ χρόνια τὴν ἔξωση ἀπὸ τὴ γῆ ποὺ καλλιεργοῦνε. Βέβαια, ἔπως εἶπε κι ὁ ἴδιος ὁ πρωθυπουργός, τὸ νομοσχέδιο αὐτὸ δὲ λύνει τὸ ἀγροτικὸ ζήτημα καθόλου οὔτε τὰγγίζει κἄν, εἶναι ἓνα προσωρινὸ μέτρο, ὕστερα ὁμῶς ἀπ' αὐτὰ π' ἀκούσαμε καί ποὺ δείχνουνε τὰ φιλοδίκαια αἰσθήματα τοῦ πρωθυπουργοῦ μας, ἐλπίζουμε ὅτι μαζὶ μὲ κάποια ἀποφασιστικὴ μεγαλύτερη ἀπ' τὴ συνειθισμένη κοντὰ στὰ καλὰ αἰσθήματα—καί μὲ τὴ δύναμη ποὺ ἐξακολουθεῖ ἀκλόνητη, νομίζουμε, νὰ ἔχη ἡ Κυβέρνηση δὲν πρέπει ποτέ νὰ τῆς λείπη ἡ ἀποφασιστικότη—θὰ γίνῃ σύντομα δυνατό νὰ δοθῇ μιὰ δίκια καί γενναία λύση στὸ σοβαρώτατο ἀγροτικὸ ζήτημα.

ΚΑΙ ΚΑΛΟ ΤΑΞΙΔΙ! Καί μαζὶ μὲ τὸ μπράβο τοῦ εὐχόμεστε καί καλὸ ταξίδι γιὰ κεῖ ποὺ πηγαίνει. Καί θάναι καλὸ τὸ ταξίδι του, ὅχι ὅταν στὴ διάρκειά του εἶναι ἡσυχὴ ἢ ἀτμόσφαιρα τῆς Εὐρώ-

πης, ἀλλὰ ὅταν ὕστερ' ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ ξαστερώσῃ καί γελάσῃ καί γίνῃ πέρα πέρα γαλάζιος ὁ Ἑλληνικὸς οὐρανὸς ἀπ' τὸ νησάκι Σάσωνα ἴσα μὲ τὸ Καστελλόριζο, καί ἴσα μὲ τὴν Τένεδο. Ὅ,τι θέλει ἄς κἀνῆ γιὰ νὰ τὸ πιτύχη αὐτὸ ὁ Βενιζέλος κι ἔ,τι θέλει ἄς ὑποσχεθῇ. Ὅ,τι θέλει ἄς συμφωνήσῃ κι ὅπως θέλει ἄς συνδυάσῃ. Μοναχὰ χῶρες Ἑλληνικὲς νὰ μὴν παραχωρήσῃ, μοναχὰ πληθυσμοὺς Ἑλληνικοὺς νὰ μὴν πουλήσῃ, μοναχὰ νὰ ξεγάσῃ πέρα καί πέρα τὸ φυσικὸ του, τὴν ὑποχωρητικότη, ὅταν πρόκειται γι' αὐτὰ! Καλὸ ταξίδι λοιπόν!

ΓΙΑ ΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ. Ἀφομοίωση ἄμεση ἢ διαπαιδαγώγησι πρῶτα ἔθνικὴ καί πολιτικὴ; ρωτοῦσε ὁ «Ἑλλην» τῆς «Ἑστίας». Τοῦ ἀποκοίθηκε φαρδεῖα πλατεῖα ὁ Μπούσιος στὴν «Ἀκρόπολη»: Ἄμεση ἀφομοίωση. Κ' ἐμεῖς τὸ ἴδιο λέμε, ἔπως τὸ γράψαμε καί σ' ἓνα ἄρθρο προηγούμενο. Κι ἂν εἶναι δύσκολο νὰ γίνουν ταχτικὲς συμπληρωματικὲς ἐκλογές, πρέπει μὲ κάποιον τρόπο νὰντιπροσωπευτῇ ἡ Μακεδονία καί οἱ ἄλλες νέες χῶρες, ὡς ποὺ νὰ γίνουν νέες ἐκλογές σ' ὅλο τὸ Κράτος, κι ὅχι νὰ καθοῦμαστε μὲ μιὰ Βουλὴ. Κίντυνος ἐσωτερικὸς κανένας δὲν ὑπάρχει, ἂν φυλαχτοῦμε ἀπ' τοὺς ἐξωτερικοὺς, ποὺ τοὺς ὑπέδειξε ὁ Μπούσιος. Στὴ Βουργαρία ὡς τώρα εἶταν 800.000 Μουσουλμάνοι. Μήπως ἀκούστηκε κανένα κίνημά τους, καμμιά ἐπανάσταση; Ἡ μήπως ἀκούστηκε τέτιο στὴ Βοσνία; Ἡ προηγήθηκε τάχα ἐκεῖ ἡ κοινωνικὴ καί γλωσσικὴ τους ἀφομοίωση; Ἀφοῦ καί σήμερα στὴ Βάρνα κ' ἓνα γύρο καί σ' ἄλλα μέρη τῆς Βουργαρίας πιότερα Τούρκικα ἀκοῦς παρὰ Βουργάρικα. Καί ἡ διαπαιδαγώγησι ἢ ἔθνικὴ ἄς πηγαίῃ κι αὐτὴ προσεχτικὰ στὸ δρόμο τῆς καί παράλληλα ἄς πολεμήσουμε μ' ὅσα ἀράδιασε ὁ «Ἑλλην»: «Διοίκησιν χαλκέντερον καί παντεπόπιδα», «Ἀστυνομίαν ἀγρυπνον», Δικαστὲς ὅχι γραφειοκράτες, κληρο καί δασκάλους ἔπως πρέπει, δασκάλους-Σπυρομήλιους, ἔπως θὰ λέγαμε ἐμεῖς, κτλ.

Ὁ ἀνάκατος Μακεδονίτικος πληθυσμὸς ἄς εἴῃ εὐνομία καί ἀσφάλεια κι ἄς νοιώσῃ τὴν εὐζωΐα του νάνεβῃ μερικοὺς βαθμοὺς, κ' ἔννοια σας, δὲ χρειάζεται ἄλλο τίποτα. Ξέρετε πῶς σκέφτεται; Δὲν πιστεύουμε νὰ σκέφτεται πολὺ ἀλλοιώτικα ἀπὸ κάποιον Τούρκο τῆς Ἀνατ. Ρωμυλίας, ποῦ γινε καί βουλευτῆς, νομίζουμε, στὴ Σοβράνιε καί ποῦ λεγε: Μπὲν μποὺ πολιτικάκαρταν χίτς ἀγναμάμ. Λέφ βάρμη, λέφ; Δηλ.: Ἐγὼ ἀπὸ τούτες τίς πολιτικολογίες δὲ σκαμπάζω. Ἀπὸ λεφτά, μάλιστα (λέφ, τὸ βουργάρικο φράγκο μὲ τὸ λεοντάρι πάνω).

Λοιπόν, τὸ ξαναλέμε, πρέπει ἄμεσα νὰ γίνῃ ἡ ἀφομοίωση κ' ἡ τυπικὴ προσάρτηση, ἀφοῦ οὐσιαστικά ἔγινε ἡ προσάρτηση, ἔπως τὸ παρατήρησε κι ὁ Μπούσιος. Γι' αὐτὸ καὶ χαρήκαμε μὲ τίς σκετικὲς δῆλωσησες τοῦ Βενιζέλου ὅτι καὶ ἡ Κυβέρνηση δὲ σκέφτεται ἀλλοιωτικά. Μήπως ὅμως ὑπάρχει καμμιά διχογνωμία μὲ τὸ Ρέπουλη;

ΚΙ ΑΛΛΑ ΝΟΜΟΣΚΕΔΙΑ, ΑΛΛΑ. Ἔιχαμε μιλῆσει γιὰ τὰ νομοσκέδια τῶν Ὑπουργῶν τῆς Παιδείας καὶ τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας. Ὅστερ' ἀπὸ κείνα ὑπεβάλλθησαν κι ἄλλα μὲ τὸ σωρὸ ἀπὸ τὸ Ραχιτιβάνη—δὲν τὸ φιάνει ἔτσι δὲ τὸνομά του;— κι ἀπ' τὸ Ρέπουλη. Δηλ. διαγωνίζονται οἱ ὑπουργοί μας, ποιὸς νὰ φέρῃ πιότερα νομοσκέδια. Ἀλλὰ πότε θὰ συζητηθοῦνε καὶ θὰ ψηφιστοῦν; Πότε θάχουμε τὸ νέο Ὑπουργεῖο τῆς Συγκοινωνίας; Ἡ Βουλὴ διάκοψε καὶ καλὸ Μάρτη, σοῦ λένε, θὰ ξανακοιτάσῃ. Καλὰ ἓνα μῆνα διακοπή, ἀφοῦ θὰ λείπη ὁ Πρωθυπουργός. Μὰ δυό, δὲν πάει πολὺ;

ΦΤΗΝΕΙΑ! Κι ὁ Ὑπουργός τῶν Οἰκονομικῶν ὑπόδαλε νομοσκέδιο γιὰ μερικὴ μεταρρύθμιση στὸ δασμολόγιο. Κατεβάζει τὸ δασμὸ στὸ ρίζι 9 λεπτὰ τὴν ὀκά, στὴ ζάχαρη 11, στὸν καφέ 65, στὶς κονσέρβες (ζαμπόνι, σαλάμι, ἀστακοὺς κτλ.) ἀπὸ 2.90 σὲ 72 1)2 λεπτὰ, στὶς σαρδέλες ἀπὸ 2.90 σὲ 1 δρ. κτλ. Ἐπίσης σ' αὐτοκίνητα, στὰ ποδήλατα, στὴ μπενζίνα. Στὶς νέες χώρες ἀπ' τὴν ἄλλη ἀνέβηκε ὁ γενικὸς δασμὸς ἀπὸ 11 σὲ 15 ο)ο καὶ τὸ πετρόλαδο φορολογήθηκε μὲ 20 λεπτὰ. Ὅλ' αὐτὰ δὲ μᾶς εὐχαριστοῦν παρὰ ὡς προσωρινὰ μέτρα, ὅπως καὶ χαρακτηρίστηκαν ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Ὑπουργό, ποῦ πολὺ ἔξυπνα ὁ Κ. Σ. στὴν «Ἐστία» ἐσατύρισε τὴν ἀπόφασί του γιὰ τὴ ζάχαρη. Καὶ γιὰ τὸ πετρόλαδο ὑποθέτουμε πὼς ἐπιβλήθηκε ἡ φορολογία τῶν 20 λεπτῶν στὶς νέες χώρες ὡς δοκιμαστικὸ μέτρο, μὲ τὸ σκοπὸ νὰ λιγοστέψῃ ὁ φόρος κατόπι γιὰ ὅλο τὸ Κράτος. Ἀλλοιῶς δὲν τὸν παινεύουμε τὸ φόρο αὐτόνε. Καὶ γιὰ αὐτοκίνητα καὶ τὰ ποδήλατα δὲν καταλαβαίνουμε, ποιά μεγάλη ἀνάγκη ὑπαγόρεψε τὸν κατεβασμὸ τοῦ δασμοῦ, ἐξὸν ὅπου πρόκειται γιὰ τὴ συγκοινωνία.

ΚΟΝΦΟΥΖΙΟ. Ἀντιγράφουμε ἀπ' τὴν «Ἐστία»: «Χάρις εἰς τὸ στρυφνὸν τῆς ἐπισήμου Ἑλληνικῆς φρασεολογίας, ἡ δημοσίευσίς τῶν τροποποιήσεων τοῦ δασμολογίου, αἱ ὑποβληθεῖσαι χθὲς εἰς τὴν Βουλὴν

καὶ δημοσιεύμεναι αὐτοῖσι: σήμερον εἰς τὰς ἐφημερίδας, ἐπροξένησαν καταπληκτικὴν σύγχυσιν εἰς τὸ κοινόν. Εἰς τὰς λαϊκὰς μάλιστα συναικίας ἐθεωρήθη ὅτι ἐπίκειται ὕψωσις τῶν δασμῶν καὶ ἡκούσθησαν θρήνοι καὶ ἔδυρμοί.

Ἀλλὰ καὶ αἱ ἐφημερίδες ἐπέτειναν τὴν σύγχυσιν, διαιρεθεῖσαι εἰς τρεῖς κατηγορίας. Ὑπάρχουν μερικαί, αἱ ὅποιαι πίσω ἀπὸ τὴν στρυφνότητα τοῦ ὕψους διέγνωσαν περὶ τίνος πρόκειται καὶ τὸ ἐξηγήσαν. Ὑπάρχουν ἄλλα αἱ ὅποιαι αὐτὴν τὴν φροντίδα τὴν ἄφησαν εἰς τοὺς ἀναγνώστας των, ἀρκεσθεῖσαι νὰ δημοσιεύσουν τὰ ἱερογλυφικὰ ὅπως τὰ ἔλαβαν. Καὶ τέλος ὑπάρχουν καὶ ἐκεῖναι, αἱ ὅποιαι ἐφαντάσθησαν αὐξήσιν τῶν δασμῶν καὶ τὴν ἐσχολίασαν δυσμενῶς.

Τὸ κοινὸν περιμένον νὰ φωτισθῇ καὶ καταφεύγον εἰς τὰ φῶτα τῶν ἐφημερίδων, ἐσυγχύζετο ἀκόμη περισσότερον καὶ τὸ κομποῦξιο ἐξηκολούθει καὶ ἴσως ἐξακολουθεῖ. Καὶ βέβαια ἐξακολουθεῖ καὶ θὰ ἐξακολουθῇ, ὡς κυρὰ «Ἐστία», ὅσο τοῦ λόγου σοῦ καὶ ὅλο τὸ ἐσνάφι δὲ μολογατε τὴ γλωσσικὴ ἀλήθεια, κ' οἱ ἄλλες δημοσιεύουν «αὐτοῖσια», καὶ λόγου σοῦ ἀλλάζεις τὴν οὐσία καὶ τὴν πίστη σοῦ ἔπως σοῦ συμφέρνει!

Ο ΜΠΕΝΑΚΗΣ ΔΗΜΑΡΧΟΣ. Ὁ Μπενάκης λαϊτὸν ἐδέχτηκε νὰ γίνῃ κυβερνητικὸς ὑποψήφιος γιὰ τὴ δημαρχία. Βρίσκουμε τὸ πρᾶμα πολὺ εὐχάριστο, γιατί μᾶς ἔδειξε ὡς τώρα ὁ Μπενάκης πόσο πρακτικὸς καὶ τῆς δουλειᾶς ἀνθρώπος εἶναι, πόσο δραστήρια ἐργάζεται καὶ ἀποτελεσματικὰ πιάνοντας τὸν ταῦρο ἴσια πὸ τὰ κέρατα. Τὴν καλλιέργεια τοῦ αἰγυφτιακοῦ μπαμπακιοῦ σ' αὐτόνε τὴ χρωστάμε, κι ἂ δὲν ἐδιαδόθηκε πέρα καὶ πέρα δὲ φταίει αὐτός, παρὰ ἡ γραφειοκρατία καὶ ἡ ἐπίσημη στενοκεφαλιά. Καὶ τώρα ἡ δημαρχικὴ ἀρχὴ θὰ βοῇ ἀκριβῶς τὸν ἀνθρώπο ποῦ χρειάζεται, κ' ἔχουμε πολλὰ πρᾶματα νὰ περιμένουμε. Ἄν ὄχι ἄλλο, ἀλλὰ τοῦλάχιστο θὰ φτειάσῃ δρόμους ἀνθρωπινούς, γιὰ νὰ χαίρεται τὸ αὐτοκίνητό του καὶ νὰ μὴν παραγγέλῃ ἀεροπλάνο! Μὰ ὁ Μπενάκης, θὰ μᾶς ποῦνε ἴσως, εἶναι πλουτοκράτης καὶ δὲν πρέπει, ἔμεῖς ἐδῶ τοῦλάχιστο, νὰ τὸν ὑποστηρίξουμε. Μάλιστα, ἀπαντοῦμε, εἶναι πλουτοκράτης. Γι' αὐτὸ καὶ δὲ θὰ θέλαμε νὰ τὸν ἔχουμε νομοθέτη ἄξια γιὰ ἰδιοκτησίας ζητήματα, γιὰ τὸ ἀγροτικὸ, γιὰ τὴ φορολογία τοῦ κεφάλαιου κλπ., ἂν κ' ἐδῶ πέρα ἀκόμα ἔχει νὰ κἀνῃ καὶ ὁ πατριωτισμὸς, καὶ ὁ Μπενάκης φαίνεται καὶ πατριώτης. Ἀλλὰ γιὰ τὴ δημαρχία; Γιὰ σκεφτῆτε λιγάκι, τ' εἶναι προτιμότερο: Νὰ γίνῃ δήμαρχός μας

Ένας πούχει πιά γίνει πλουτοκράτης στη ράχη τῶν φελλάχων ἢ Ένας πού σοῦ ξεφυτρώνει πλουτοκράτης ἀπό τὸ δημαρχιλίκι; Δέν εἶναι προτιμότερο τὸ πρῶτο; Λοιπὸν ἄσπρο ἔλαι τοῦ Μπενάκη!

500.000.000. Τὸ νέο μας δάνειο! Οὔτε λίγα, οὔτε πολλά, ἔ; Τὸνομά του δηλ. εἶναι πεντακόσια, γιατί ἔκεινα πού θὰ πάρουμε πραγματικά, κ' ἔμεις δὲν ξέρουμε πόσα θάναι. Τετρακόσια ἢ κάτι παραπάνου. Θὰ πάρουμε τετρακόσια, θὰ πλερώσουμε πεντακόσια καὶ θὰ μποῦμε καὶ κάτου ἀπὸ ἴνα νέο χαράται γιὰ μισὸ αἰῶνα τοῦλάχιστο! Καὶ τὸ θὰ πάρουμε, καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι σωστό, γιατί σκεδὸν τίποτα, κάτι ψίχουλα θὰ μείνουνε στὰ χέρια μας. Τὰ ρέστα οὔτε θὰ τὸ κουνήσουν ἀπὸ τὸν τόπο τους, ἀλλὰ θὰ μασκαρευτοῦνε καὶ θὰ μᾶς ἔρθουνε ὡς φουγάρα, ὡς κανόνια κτλ. Χύνομε δηλ. τὸ αἷμά μας — μᾶς στέλνουνε ἄφτονα σύνεργα γι' αὐτὸ—γινόμεστε καὶ οἰκονομικὰ ὑπόδουλοι ἢ σωστότερα δούλοι, χτήνη. Αὐτὲς εἶναι οἱ δουλαιεὶς τῆς κεφαλαιοκρατίας! Κι αὐτὴ εἶν' ἡ Ἀνατολή, καὶ αὐτὴ ἡ Δύση! Ἄχ, ὡς πότε, παλληκάρια, κτλ.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΗΛΙΘΙΑ. Ἔτσι χαρακτηρίζει ὁ Παρισιάνικος «Χρόνος» τὴν πολιτικὴ τῆς Γαλλικῆς Κυβέρνησης καὶ τῆς Ἑγγλέζικης, πού ἐνθ' ἠέλουν τὴν εἰρήνην καὶ γι' αὐτὸ εἶναι συμφέρο τους νὰ ὑποστηρίζουνε Ἑλλάδα καὶ Σερβία καὶ νὰ τις δανείσουν, τὰ καταφέρνουν ἔτσι, ὥστε μὲ Γαλλικὰ χρήματα οἱ Τοῦρκοι, γερμανόφιλοι κιάλας τώρα, νὰγοράζουνε Ἑγγλέζικα θωρακωτά! Ἴσως νὰ ἔχη δίκιο ὁ «Χρόνος», ἴσως καὶ νὰ μὴν ἔχη, δηλ. **θέλοντας** οἱ Κυβερνήσεις πού κατηγορεῖ νὰ κάνουν τὸν ἠλιθία. Δὲ θέλουμε, ἀλήθεια, αὐτὸ νὰ τὸ πιστέψουμε, ἀλλὰ κείνο πού θέλουμε νὰ πούμε εἶναι: ἢ ἠλιθιότητά τους ξεσπάζει στὸ δικό μας τὸ κεφάλι, καὶ ἂν εἴταν νὰ φροντίσουνε γιὰ τὸ δικό τους, θάτανε πιδ προσεχτικὲς. Ὅπως καὶ ἂν εἶναι, ὁ «Χρόνος» συμβουλεύει οἰκονομικὴ ὑποστήριξη Ἑλλάδας καὶ Σερβίας καὶ οἰκονομικόνε ἀποκλεισμὸ τῆς Τουρκίας.

ΚΑΙ ΚΑΤΙ ΑΚΟΜΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ. Γράφουμ' ἄλλοθ γιὰ ἐκπαιδευτικά. Ἐδῶ ἄς σημειώσουμε ἀκόμη ἔτι καὶ στὴν ἐξακολούθηση τῆς κριτικῆς τοῦ κ. Ἐξ. δὲ βλέπουμε κανένα σοβαρὸ ἐπιχειρημα ἐνάντια στὰ ἔσα προτείνουν τὰ νομοσχέδια. Ἐξακολουθεῖ μὲ τὸν ἴδιο χαδὰ. Ρωτάει π. χ. «Πῶς ἐνθ' τὸ ἐπταετὲς γυμνάσιον(ἔτσι λέει τὸ Ἑλλ.σχολ. + γυμν.) ἔθεωρεῖτο μέχρι τοῦδε ἀνεπαρκὲς κτλ., ἤδη οὐ μόνον δὲν αὐξάνονται τὰ ἔτη...ἀλλὰ καὶ περικόπτονται...;» Καὶ τοὺς λόγους, ἔτι τώρα τὰ παιδιὰ τοῦ ἐξάχρονου γυμνασίου θὰ προέρχονται ἀπὸ ἐξάχρονο καὶ ἔχι τετράχρονο δημ. σχολεῖδ καὶ ἔτι τὰ ἔξ αὐτὰ γυμνασιακὰ χρόνια θάποτελοῦνε ἕνα κύκλο καὶ θάποφεύγουμε τις περιττὲς ἐπανάληψες, δὲν τοὺς νομίζει σημαντικὸς. Οἱ ἐπανάληψες, λέει,

πού γίνονται εἶνε ἀσήμαντες καὶ δὲ γίνονται σ' ἔλα τὰ μαθήματα καὶ ἀμφιβάλλει, λέει, ἂν τὸ νέο δημ. σχολεῖδ «θὰ μορφοῖ τοὺς ἀποφοίτους...ὥστε ἐντὸς ἔξ ἐτῶν ἐν τῷ γυμνασίῳ νὰ μαθάνουνε ἔκεινα» πού κατὰ τὴ γνώμη του «μόνον ἐντὸς ἑκτῶ ἐτῶν θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ διδαχθῶσιν». Τί σοφιστικὰ πού τὰ λέτε, κ. Ἐξ. ἢ ὠ λῶστε Πῶλε! πού θάλεγε καὶ ὁ Σωκράτης; Τοῦτο νὰ μᾶς πῆτε: Θὰ μορφώνονται οἱ μαθητὲς τοῦ νέου δημ. σχολεῖδ, μὲ τὴν προϋπόθεση πάντα ἔτι ὑπάρχει τὸ κατάλληλο διδαχτικὸ προσωπικὸ, τέτιαι ὥστε στὰ ἔξι χρόνια τοῦ γυμνασίου νὰ μαθαίνουν πολὺ καλύτερα καὶ βαθύτερα, ἔχι πιδ πολλὰ μαθήματα, ἀλλὰ ἔσα ἀκριβῶς στραβομαθαίνουν τώρα στὸ μὲ δυὸ κύκλους ἐφτάχρονο δικὸ σας γυμνάσιο οἱ ἀπόφοιτοι τοῦ τωρινοῦ δημ. σχολεῖδ; Ἔτσι νὰ συγκρίνετε χωρὶς νὰ μπερδεύετε τὰ ζητήματα.

Ἄν θὰ προστεθοῦν καὶ ἄλλα μαθήματα ἢ ἂν θὰ φαιρεθοῦν καὶ πῶς θὰ κανονισθοῦν οἱ ὥρες, πρέπει νὰ ξεταστοῦν ξεχωριστὰ καὶ νὰ συγκρίνουνται μὲ δμοια τους. Καὶ γιὰ τις ἐπανάληψες λέμε ἔτι δὲν εἶναι ἀσήμαντες καθόλου, ἀλλὰ σημαντικώτατες καὶ πάρα πολλές καὶ δὲ γίνονται σ' ἔλα τὰ μαθήματα, γίνονται ἔμως στὰ πιότερα κ' ἔκεινα ἀκριβῶς πού τρῶνε ἔλες τις ὥρες τοῦ σχολεῖδ. Ὅσο γιὰ τὰ ὠρολόγια πάλι πού ἀντιγράφει, δὲ μᾶς πείθει ὁ κ. Ἐξ. γιατί κ' ἔδῳ τὸ ζήτημα εἶναι, ἔχι τί γίνεται ἄλλοθ ὅπου λειτουργοῦν πιδ πολυτάξια καὶ τέλεια γυμνάσια, ἀλλὰ ἂν μὲ τὸ νέο σύστημα μπορεῖ νὰ διδαχτῆ καλύτερα ἔση ὕλη διδάσκεται τώρα καὶ σ' ἔσες ὥρες διδάσκεται καὶ ἂν εἶναι δυνατὸ νὰ προστεθῆ κάτι ἢ νάντικατασταθῆ μὲ ἄλλο χρησιμώτερο. Οἱ μηχανικὲς πάλι δυσκολίες πού βρίσκει γιὰ τὴ λειτουργία τοῦ κλασικοῦ καὶ τοῦ πραγματικοῦ γυμνασίου, στὸ ἴδιο σπῆτι καὶ μ' ἕνα γυμνασιαρχῆ, μποροῦν νὰ οἰκονομηθοῦν. Ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχουνε σπῆτια εὐρύχωρα, δὲν εἶναι λόγος αὐτὸς γιὰ νὰ πολεμηθοῦν τὰ νομοσχέδια. Πρέπει νὰ κάνουμε τὴ δουλειὰ μας ἔσο πιδ σωστὰ μποροῦμε μὲ ἔτι ἔχουμε καὶ δὲν ἔχουμε, ὅπως εἶπε καὶ ὁ Κουντουριώτης.

ΕΛΛΗΝΑΣ ΚΙ Ο ΖΟΛΑ! Καὶ γιὰ νὰφήσουμε κατὰ μέρος τὰ ἐκπαιδευτικά, μάθατε καὶ τὸ νέο; Ὁ Ζολὰ, λέει ὁ Γάλλος Δεπελλετιέ, εἴτανε Ἑλληνας, ἀπὸ καταγωγή του. Νὰ καὶ ἄλλος λοιπὸν ἀκόμη κοντὰ στὸν Κοροικανὸ πού εἶχε «τὸν Ταῦγετο πατρίδα». Νὰ καὶ ἄλλη νέα δόξα μας! Ἄς εἶναι πού μᾶς ἀποζημιώνουνε τοῦλάχιστο οἱ Εὐρωπαῖοι γιὰ τὴν οἰκονομικὴ ὑποδούλωση, πού λέγαμε πάρα πάνου, καὶ γιὰ ἔτι ἄλλο κακὸ μᾶς κάνουν. Μᾶς δίνουν δόξα καὶ γροθιές. Τί ἄλλο θέμε; Ἄς τὰ ἀπολάψουμε — καὶ ἄς κόψουμε κ' ἔμεις τώρα τὴν ἐπιθεώρηση, γιὰτ' ἔχουμ' αὔριο Χριστούγεννα.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ «ΕΚΠ ΟΜΙΛΟΥ» 'Ο «Εκπαιδευτικός Όμιλος» άρχινησε νά βγάξει βιβλία κατάλληλα για τὰ παιδιά μας. Ίσαμε τὴν ὥρα ἔβγαλε τρία, τὸ «Γιὰ τὴν Πατρίδα» τῆς κ. Π. Σ. Δέλτα, «Τὰ μεγάλα χρόνια» τοῦ Βλαχονιάνη καὶ τὰ «Κοράλλια» τοῦ Ἀλ. Δελέμου. Σὲ λίγο θὰ βγοῦνε κι ἄλλα. Κ' ἔτσι σιγά σιγά τὰ ἑλληνόπουλα θάποχτήσουν τὴ βιβλιοθήκη τους, διαλεχτὰ βιβλιοθήκη, μὲ βιβλία διάλεκτὰ κι ἀληθινὰ ὠφέλιμα, καὶ τοῦτο θὰν τὸ χρωστάνε στὸν «Ἐκπαιδευτικὸ Όμιλο» ποὺ τὰ φιλόστοργος πατέρας κοιτάζει πῶς νὰν τὰ μορφώσει καὶ νὰν τὰ κάνει καλοὺς πολίτες. Ἐνα βιβλίο γιὰ νᾶναι κατάλληλο γιὰ παιδί, ἀνάγκη πᾶσα νᾶναι κατάλληλο καὶ γιὰ μεγάλο, νὰ μπορεῖ δηλ. νὰ διαβάζεται εὐχάριστα κι ἀπὸ μεγάλο. Τὰ τρία πρῶτα βιβλία τοῦ «Όμιλου» μᾶς δείχνουν πῶς αὐτὴ τὴ σωστὴ ἀρχὴ ἀσπάζεται κι ἀκολουθεῖ.

Οἱ κάρτες οἱ πρωτοχρονιάτικες τοῦ ΑΔΚΗ. Κάτι ὁμορφες κάρτες, γελοιογραφικὲς, ἐπικαιρες, ποὺ ἀναφέρονται ὅλες στοὺς φίλους μας τοὺς Βουργάρους, καμωμένες ἀπὸ ἕναν ἄγνωστο ἀκόμα, μὰ ἐπιδέξιο καρικατουρίστα, τὸν Ἄλκη, πουλιοῦνται στὰ χαρτοπωλεῖα Μιχαλόπουλου, Βουδούρη, Καράμπελα κι ἄλλου. Σᾶς συσταίνομε νὰν τις προτιμάτε γιὰ τὶς πρωτοχρονιάτικες εὐχὲς σας.

— Στὸ ἔξοχα τραγούδι τοῦ *Γιώργου τοῦ Ράμπια* ποὺ τυπώθηκε πρωτοσέλιδο στὸ περασμένο φύλλο, ὁ τελευταῖος στίχος πρέπει νὰ διαβαστεῖ ἔτσι :

Καὶ στ' αὐτιά του λαλοῦντα λαλοῦνε.

ΡΟΔΟΠΗ

Ν. Ποριώτη : Ροδόπη, τραγωδία. Σχ. 80, σελ. 101, ὄρ. 3. Βιβλιοπώλης : Βασιλείου καὶ Κουκλάρας (ὁδὸς Σταδίου, 42), Ἀθήνα.

Ἡ ΕΘΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Φέρει εἰς γνῶσιν τῶν ἐν Πειραιεὶ καὶ Ἀθήναις πωλητῶν τροφίμων ἐν γένει, ὅτι ὁ κ. Πασχάλης Βρασιβανόπουλος, κατὰ τὸ ὑπ' ἀριθ. 36.403 τῆς 14ης Δεκεμβρίου ἐ. ἔ. τοῦ συμβολαιογράφου Ἀθηνῶν Ἡρ. Καρκούλια συμβόλαιον ἀνέλαβε νὰ προμηθεύῃ τοιαῦτα διὰ τὸ ἀτμόπλοῖόν τῆς «ΕΣΠΕΡΙΑ» συμβαλλόμενος πρὸς ἀγοράν των μετὰ τῶν τρίτων ἰδίῳ ὀνόματι καὶ δι' ἴδιον λογαριασμὸν καὶ συνεπῶς οὐδεμίαν ἢ Ἐταιρίαν ἀναγνωρίζει ὑποχρεώσιν τῆς *ἀπέναντι τῶν τρίτων.*

(ΕΚ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ)

ΕΘΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΟΝ

ΑΤΜΟΠΛΟΪΟΥ «ΕΣΠΕΡΙΑ»

Ἰσχύον ἀπὸ 19ης Δεκεμβρίου

Πειραιεὺς	ἀναχώρησις	2 μ. μ.	Σαββάτου
Χίος	ἄφιξις	2.30 π. μ.	Κυριακῆς
Χίος	ἀναχώρησις	4.30 π. μ.	»
Σμύρνη	ἄφιξις	10 π. μ.	»
Σμύρνη	ἀναχώρησις	3 μ. μ.	»
Μιτυλήνη	ἄφιξις	8 μ. μ.	»
Μιτυλήνη	ἀναχώρησις	11 μ. μ.	»
Θεσσαλονίκη	ἄφιξις	5 μ. μ.	Δευτέρας
Θεσσαλονίκη	ἀναχώρησις	11 μ. μ.	Τρίτης
Μιτυλήνη	ἄφιξις	5 π. μ.	Τετάρτης
Μιτυλήνη	ἀναχώρησις	8 π. μ.	»
Σμύρνη	ἄφιξις	12.30 μ. μ.	»
Σμύρνη	ἀναχώρησις	3 μ. μ.	»
Χίος	ἄφιξις	8.30 μ. μ.	»
Χίος	ἀναχώρησις	11.30 μ. μ.	»
Πειραιεὺς	ἄφιξις	11.30 π. μ.	Πέμπτης
Πειραιεὺς	ἀναχώρησις	11. — μ. μ.	»
Σῦρος	ἄφιξις	5.30 π. μ.	Παρασκευῆς
Σῦρος	ἀναχώρησις	10. — π. μ.	»
Ἄνδρος	ἄφιξις	12.30 μ. μ.	»
Ἄνδρος	ἀναχώρησις	1.30 μ. μ.	»
Κόρθιον	ἄφιξις	2.30 μ. μ.	»
Κόρθιον	ἀναχώρησις	3.30 μ. μ.	»
Τήνος	ἄφιξις	4.30 μ. μ.	»
Τήνος	ἀναχώρησις	5.30 μ. μ.	»
Σῦρος	ἄφιξις	6.30 μ. μ.	»
Σῦρος	ἀναχώρησις	11.30 μ. μ.	»
Πειραιεὺς	ἄφιξις	5. — μ. μ.	Σαββάτου

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ «ΜΟΥΣΙΚΗ»

Μυστακίδου, Ἐδοσταδιάδου καὶ Μακρῆ
13 - 15 Στοὰ Ἀρσακίου 13 - 15 Ἀθήναι

Τελευταῖαι Ἐκδόσεις

Τὰ «Παναθήναια τοῦ 1913», 19 τραγουδάκια	Δρ. 8,40
Ε. Ροδίου, 15 Σχολικὰ ἔργα εἰς 2 τεύχη, τὸ τεύχος	» 1,50
Ι. Σακελλαρίδου Πήραμε τὰ Γιάννενα. Ἀόφνες μουρτίες στὸ δρόμο σου	» 0,60
» » Μυριανθισμένη Χίος. Τὸ φλάμπουρο	» 0,60
Ἐκτενὴς ἢ συλλογὴ τῆς κλασικῆς μουσικῆς, μὲ μεγάλες ἐκπτώσεις διὰ τοὺς μαθητὰς τῶν Ὁδῶν.	
Μανδολίνα, κιθάρες, βιολιά κλπ. ὄργανα μὲ τὰ εξαρτήματά των.	

κριτικές αυτές ερωτήσεις, γιατί είναι θμοια κι ανάλο-
γα τὰ πράματα σ' αυτές μ' έκείνο πού συζητούμε.
Και νομίζουμε πώς δὲ χωράει ἀμφισβήτηση ὅτι προ-
μότερο εἶναι νὰ ἔχουμε μαθητὲς ἀπόφοιτους τῶν ἐ-
ξατάξιων δημοτικῶν γιὰ τάστικὰ σχολεῖα, κι ἂς εἶν'
αὐτὰ τριτάξια, ἀφοῦ νὰ εἶναι δύσκολο νὰ γίνουν τετρα-
τάξια, παρὰ νὰ γίνῃ ὅπως προτείνει ὁ κ. 'Εξ. Γιατὴ
πολὺ εὐκολώτερα καὶ καλύτερα θὰ μποροῦν νὰ χω-
νέψουν οἱ πιδὸ μορφωμένοι κ' ἡλικιωμένοι μαθητὲς
τὴν ἴδια ὕλη συμπυκνωμένη σὲ τρεῖς χρόνια παρὰ οἱ
μικρότεροι καὶ λιγώτερο μορφωμένοι ἀραιωμένη σὲ
τέσσερα. Κ' ἐδῶ πάνου λέμε ἀκόμη, πὼς καὶ σχετι-
κὰ μὲ τίς ὥρες πού λογαριάζει ὁ κ. 'Εξ., δὲν ἔχει
καὶ τόσο δίκιο. Καὶ 37 ὥρες τῆ βδομάδα ἂν εἶν' ἀ-
νάγκη νὰ κάνουν μάθημα οἱ μαθητὲς τοῦ ἀστικοῦ
σχολεῖου, πάλι δὲν εἶναι τόσο πολὺ «τερατώδες»,
πού λέει, γιατί ἀπὸ τίς 37 οἱ 9 ἢ 10 εἶναι, σύμφω-
να μὲ τὸ δικό του λογαριασμό, γιὰ Γυμναστική, Ὁ-
δική, Καλλιγραφία, Χειροτεχνία κλπ., κ' ἴσως μπο-
ρεῖ νὰ κοπῆ κάποια ὥρα ἀπ' τὰ Ἑλληνικὰ κι ἄλλη
ἀπ' τὰ Γαλλικὰ δίχως ζημιὰ.

Κί ὅταν συγκρίνουμε καὶ ρωτᾶμε καὶ συμπεραί-
νουμε ὅπως συμπεράναμε, ἐννοεῖται ὅτι υποθέτουμε
πάντα ὅτι καὶ στὸ δημοτικὸ σχολεῖο καὶ στὸ σχολεῖο
τῆς μέσης ἐκπαίδευσης ὑπάρχει τὸ κατάλληλο καὶ
μορφωμένο διδαχτικὸ προσωπικό. Τώρα ἂν πραγμα-
τικὰ δὲν ὑπάρχει ἢ ἂν δὲν εἶναι κατάλληλο, αὐτὸ
εἶν' ἄλλο ζήτημα, κι ἂν πρόκειται νὰ τὸ λάβουμε
ὑπ' ὄψη, λέμε πὼς δὲν ἔχει νὰ μᾶς ἀλλάξῃ τὸ σύ-
στημα, παρὰ μόνον νὰ περιορίσῃ τὴν ἐφαρμογὴ του.

Ἄλλὰ μήπως ἐννοεῖ ὁ κ. 'Εξ. λέγοντας ὅτι ἡ
ἐξάχρονη δημοτικὴ ἐκπαίδευση θὰ βλάψῃ τὰ scho-
λεῖα τῆς Μέσης τὸ ὅτι ὕστερ' ἀπὸ ἕξι χρόνια σπου-
δῆς δὲ θάναί πιά ἀρκετὰ τὰ παιδιὰ πού θὰ θέλουν
καὶ θὰ μποροῦν νὰ πάνε σὲ ἀνώτερα σχολεῖα ; Ἐ,
τότες τόσο τὸ καλύτερο ! Κι ὁ ἴδιος αὐτὸ δὲ θέλει,
νὰ περιορίσῃ τὸ ρέμα πρὸς τὴν κλασσικὴ ἐκπαίδευ-
ση; Τέτιο ἀποτέλεσμα πρέπει νὰ τὸν εὐχαριστῇ, ἀ-
φοῦ φοβάται ἴσα ἴσα μήπως τὸ δημοτικὸ σχολεῖο
δουλεῖ γιὰ τὴ Μέση Ἐκπαίδευση. Ἄν τὸ ρέμα
περιοριστῇ, θὰ πῆ ὅτι δὲ δουλεῖ καὶ ἂς φροντίσου-
με νὰ δίνῃ καὶ μιὰ μόρφωση αὐτότελη καὶ ἱκανο-
ποιητικὴ. Ἡ μήπως εἶναι καλύτερα μισὴ καὶ ψεύ-
τικη δημοτικὴ ἐκπαίδευση καὶ τὸ ἴδιο μέση παρὰ
μιὰ σωστὴ καὶ καλὴ δημοτικὴ ; Καὶ τ' εἶναι καλύ-
τερο νὰυξάινῃ ἡ μέση τάξη, ἔμποροι καὶ πρᾶσιτοι,
ἢ ἡ γεωργικὴ κ' ἐργατικὴ ;

Ζήτημα μονάχα μένει, ὅπως καὶ σὲ προηγού-
μενο φύλλο τοῦ «Νουμά» παρατηρήσαμε, κατὰ πό-
σο τὸ Ἄστικὸ σχολεῖο ἀνταπεκρίνεται στὶς ἐκπαι-
δευτικὲς ἀνάγκες τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, γιατί δὲ

μποροῦμε νὰ ξεχωρίσουμε, ἀπὸ πού ἀρχίζει καὶ πού
τελειώνει αὐτὴ ἡ μέση κοινωνικὴ τάξη πού θὰ τὸ
χρησιμοποιεῖ, καὶ συνακόλουθα, πού καὶ πού πρέ-
κει νὰ ἰδρυθοῦν τὰ τέτια σχολεῖα καὶ κατὰ πόσο θὰ
γίνῃ κατορθωτὴ στὴν πράξῃ ἢ παράλληλη ὑπαρξή-
τους μὲ τὰ Γυμνάσια. Γιατὴ μὲ τὰ Ἑλληνικὰ scho-
λεῖα δὲν μποροῦμε νὰ τὰ συγκρίνουμε, ἀφοῦ αὐτὰ,
ἂν καὶ ἰδρύθησαν γιὰ νάναί αὐτότελα, κατάντησαν
καὶ εἶναι προπαρασκευαστικὰ γιὰ τὸ Γυμνάσιο. Καὶ
σ' αὐτὸ πάνου ἀκριβῶς τὸ ζήτημα κάνει μερικὲς σω-
στὲς παρατηρήσεις ὁ κ. 'Εξ. κ' ἐκφράζει φόβους
βάσιμους. Ἄλλὰ κ' ἐδῶ λέμε ὅτι, ἂν δὲν μπορεῖ νὰ
γίνῃ τίποτ' ἄλλο, π. χ. νὰ λείψουν ἐλότελα τὰ με-
σατὰ σχολεῖα ἢ νὰ γίνουν μόνον ἐπαγγελματικὰ καὶ
γεωργικὰ — κάτι παρόμοιο ὡς ἓνα μέτρο προβλέπου-
νε, θαρροῦμε, τὰ νομοσχέδια — ἐτι πρέπει νὰ τὰ δο-
κιμάσουμε ἐπὶ τέλους κι αὐτὰ τάστικὰ σχολεῖα, κι
ἀργότερα θὰ μᾶς ὀδηγήσουν τὰ πράματα γιὰ τὸ κα-
λύτερο. Πρέπει νὰ τολμήσουμε. Τόλμα καὶ προο-
δεύεις, λέει, νομίζουμε, κι ὁ Βίχτωρ Οὐγκὼ κάπου.
Τόλμη χρειάζεται καὶ κάπως ξεχωριστὰ, ὅταν πρό-
κειται γιὰ σύστημα ἐκπαιδευτικὸ, πού εἶναι γνωστὸ
ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς ἐκπαίδευσης σ' ὅλο τὸν πολιτι-
σμένο κόσμον, πόσο βαρικοῦνητο πρᾶμα εἶναι, πόσο
δικαιωνίζεται ἡ ἐκπαιδευτικὴ ρουτίνα. Βέβαια πού πρέ-
πει νὰχοῦμε στὸ νοῦ μας ὅτι «οὐκ ἐν τῷ Καρὶ ὁ
κίνδυνος κινδυνεύεται», πού λέει κι ὁ Πλάτωνας
στὸ Ἀρχητά του. Ἄλλὰ μποροῦμ' ἐδῶ ἀδίσταχτα
νὰ πούμε πὼς δὲν εἶναι καθόλου φόβος νὰ βρεθοῦμε
σὲ χειρότερη κατάσταση παρὰ τὴ σημερινή, ἐτι κι
ἂν γίνῃ. Ἄς τὸ λάβῃ αὐτὸ καλὰ ὑπ' ὄψη τῆς ἢ ἐ-
πιτροπῆ τῆς Βουλῆς πού ἀνάλαβε τὰ Ἐκπαιδευτικὰ
νομοσχέδια, ὅτι δηλ. δὲ φοβούμεστε χειρότερεψη. Κι
ἂς σημειώσουμε κι αὐτὸ ἀκόμη : Εἶπαμε μιὰ περι-
πτωση ἐνδεχόμενη, νὰ λείψουν ἐλότελα τάστικὰ scho-
λεῖα. Μὰ τότε τί θὰ γίνῃ τὸ διδαχτικὸ προσωπικό ;
Νομίζουμε πὼς φόβος νὰ μείνουν δίχως ἐργασία ὅ-
σοι διδάσκουν σήμερα στὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα δὲν
ὑπάρχει, μάλιστα στὶς σημερινὲς περιστάσεις, καὶ
λοιπὸν ἀπ' αὐτὴ τὴν πάντα πρέπει νὰ εἶναι ἡσυχὸι
καὶ ἡσυχὸ νὰφήσουν καὶ τὸ νομοθετικὸ Σῶμα νὰπε-
φασίσῃ κείνο πούναί τὸ καλύτερο. Ἐπειτα κ' ἡ πε-
ρίπτωση πού εἶπαμε εἶναι πολὺ λίγο πιθανή.

Ἄλλη παρατήρηση τοῦ κ. 'Εξ. εἶναι ὅτι, ἐπειδὴ
τάστικὰ σχολεῖα θὰ ἰδρύνονται σὲ ὀπωσδήποτε κεν-
τρικώτερα μέρη παρὰ τὰ σημερινὰ Ἑλληνικὰ, «θὰ
δημιουργηθῇ μέση ἐκπαίδευσις ἐπιγαρχικὴ», κι αὐ-
τὸ θάναί «ἐθνικῆς βλάβης πρόξενον», γιατί καὶ ἀρι-
σταὶ τάξεις τῆς κοινωνίας, ἐξ ὧν ἐκπηδῶσι συνήθως

αί μεγάλαι διάνοιαι, τὰ βηξικέλευθα καὶ δημιουργικὰ πνεύματα, θὰ μείνωσι καταδεδικασμένα μετ' ἡμῶν τὴν μόρφωσιν τοῦ δήμου. σχολείου, ἰδιαιτέρως δὲ θάδικηθῶσιν ἐκ τοῦ μέτρου τούτου οἱ πληθυσμοὶ τῶν νήσων καὶ τῶν ὄρειων μερῶν». Μμμμ! Ἐδῶ πιά καταλαβαίνουμε καθαρὰ τί τρέχει, ὅτι ὁ καυγᾶς εἶναι γιὰ τὴν διατηρηθῆναι ἢ κατὰστασιν τὴν μέσην ἐκπαίδευσιν ὅπως εἶναι καὶ ὅτι ἡ ἐννοιά μας γιὰ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, μήπως βλαπτῶσιν καὶ μήπως δὲ χειραφετηθῶσιν ἀπὸ τῆς μέσης ἐκπαίδευσιν εἶναι καμώματα μονάχα! Ἐδῶ πιά ὁ κ. Ἐξ. σκέπτεται Ἀξιώτικα καὶ οὔτε τὸν μὲλει ὅτι ἡ παρατήρησή του ἔρχεται σ' ἀντίφασιν μετ' ὅ,τι ἤθελε ὁ ἴδιος νὰ καταφέρει — τάχατες — πυργώνοντας τὴν διαφορὰ στὸ πρόγραμμα τῶν δυὸ ἀνώτερων τάξεων τοῦ ἐξατάξιου δημοτικοῦ, δηλ. νὰ περιορίσῃ τὸ ρεῖμα πρὸς τὴν Μέσην Ἐκπαίδευσιν. Ἀγκαλὰ κ' ἐκεῖ εἶδαμε ἄλλη ἀντίφασιν, τὸ νὰ μποροῦν οἱ μαθητὲς ἀπὸ τὴν τέταρτην νὰ πηγαίνουν στὴ Μέση Ἐκπαίδευσιν.

Συνδυασμένες οἱ δυὸ ἀντίφασεις μᾶς δείχνουν ὅτι ὁ κ. Ἐξ. θέλει τὴν Μέσην Ἐκπαίδευσιν νὰ τὴν ἀκολουθοῦν μονάχα τὰ παιδιὰ τῶν κοτζαμπάσηδων καὶ τῶν παραλήθων, ποὺ μποροῦν νὰ αποφασίσουν γιὰ τὰ παιδιὰ τους ἀπὸ τὴν κούνια, σὲ τί δρόμον θὰ τὰ βάλουν, καὶ αὐτοῦς, φαίνεται, θὰ ἐννοῇ «ἀρίστους τάξεις τῆς κοινωνίας κλπ.» καὶ ζητᾷ νὰ τοὺς κἀνῃ καὶ τὸ ρουσφέτι νὰ τᾶχουν πολὺ κοντὰ τους τὰ σχολεῖα ποὺ τοὺς χρειάζονται — πρᾶμα ποὺ θὰ τὸ παραδεχόμεσταν, ἂν εἶταν δυνατόν — καὶ νᾶχουν καὶ οἰκονομία ἐνὸς χρόνου τραβῶντας τὰ παιδιὰ τους ἀπὸ τὴν τέταρτην τάξιν! Γιὰ τὰ παιδιὰ τῶν ἄλλων θέλει ἀποκλεισμό! Δὲν εἶναι ὅμως, λέμ' ἡμεῖς, καλύτερα ὁ δρόμος νᾶναι ἀνοιχτός γιὰ τοὺς ἀξίους καὶ κλειστός γιὰ τὰ μαλάκια εἴτε χρυσοκανθαρικά εἴτ' ὄχι;

Καὶ ἀπαντοῦμε κιάλας ὅτι δὲ γίνεται καθόλου ὀλιγαρχικὴ μετ' ὅσα ὀρίζουν τὰ νομοσκέδια ἢ μέση ἐκπαίδευσιν, ἀφοῦ βέβαια, ὅπου θὰ λείψουν τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα, πολὺ πυκνότερα θὰ τὰ διαδεχτοῦν τὰ ἐξατάξια δημοτικά, ἀντὶς τὰ τωρινὰ τετρατάξια. Δὲ θὰ δίνουν μόρφωσιν ἀνώτερη οἱ δυὸ τάξεις, μολονότι θὰ λέγονται δημοτικὴ ἐκπαίδευσιν; Δὲν ἀποζημιώνουν γιὰ τὴν κατάργησιν τῶν ἑλληνικῶν σχολειῶν μετ' ὅ,τι παραπάνον; Δὲν ἀφαιρεῖται λοιπὸν τίποτα ἀπ' ὅ,τι ἔχει τώρα ὁ ἑλληνικὸς λαός. Ἴσα ἴσα τοῦ παρέχεται περισσότερο. Ἀφοῦ καὶ τὰστικά σχολεῖα ὁ πολὺς λαός θὰ τᾶχῃ πλησιέστερά του ἀπ' ὅ,τι εἶχε ὡς τώρα τὰ Γυμνάσια. Κι ἂν ὁ καυγᾶς — ὄχι ἀπὸ μέρος τοῦ κ. Ἐξ. αὐτὴ τὴν φορά — εἶναι γιὰ τὰ δικαιώματα ποὺ ἔχει τώρα ὁ ἀπόφοιτος τοῦ σχολαρχείου, ἄς δοθῶν τὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς αὐτὰ τὰ δικαιώματα στὸν ἀπόφοιτο τοῦ δημοτικοῦ.

Γιὰ νὰ τὰ ξαναποῦμ' ἓνα χερᾶκι ἀκόμη καὶ νὰ τελειώνομε, ὁ κ. Ἐξ., μολονότι ὁ ἴδιος ἔγραψε ὅτι κείνος ποὺ θάναλάβῃ τὴν ὀργάνωσιν τῆς ἐκπαίδευσιν «θάναγκασθῇ πολλὰ μὲν νὰ καταρρίψῃ καὶ ἐκ βάρων νὰ ἀντικαταστήσῃ, πάντα δὲ τὰ λοιπὰ νὰ συμπληρώσῃ καὶ βελτιώσῃ», μολονότι ἀναγνωρίζει ὅτι τὸ τωρινὸ δημοτικὸν σχολεῖον «μόνον παρηδία μορφώσεως δύναται νὰ παράσχη», ὅτι σ' ἄλλα ἔθνη γιὰ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα ἀκόμη καὶ ὀχτῶ καὶ πλείονα χρόνια «θεωροῦνται ἀνεπαρκῆ», ὅτι «ἀληθῶς ἢ δημοτικὴ ἐκπαίδευσιν παρ' ἡμῶν ἔχει καταντήσει ἀπλὴν θεραπείαν τῆς μέσης ἐκπαίδευσιν οὐδένα ἴδιον σκοπὸν ἐπιδιώκουσα», ὅτι «δὲν εἶναι ἀναγκαῖοι πολλοὶ λόγοι πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι τὸ παρ' ἡμῶν ἑλληνικὸν σχολεῖον ἤκιστα ἀνταποκρίνεται πρὸς τὰς προβαλλομένας αὐτῷ ἀπαιτήσεις» κλπ. κλπ, δὲν προτείνει παρὰ κείνα ποῦ εἶδαμε, λέγοντας ὅτι κείνο ποὺ φταίει εἶναι μονάχα ἡ ἀφομοίωσιν ἀπ' τὴν Πολιτεία τῆς 5ης καὶ 6ης τοῦ δημοτικοῦ, ὅπου λειτουργοῦν τέτιες τώρα, μετ' ἡμῶν 1η καὶ 2η τοῦ ἑλληνικοῦ, ἢ ἑλλειψὴ προγραμμάτων καὶ κατὰ ἄλλα τέτια, καὶ παρατρέχει σπουδαιότατα ἐπιχειρήματα ποὺ συνηγοροῦν γιὰ τὴν κοινὴν ἐξάχρονη δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν σβύνοντάς τα μετ' ἑνὸς μονοκοντυλιᾶ.

II. χ. γιὰ τὸ ἐπιχειρήμα, ὅτι οἱ τωρινοὶ ἀπόφοιτοι τοῦ δήμου σχολεῖο ποὺ πάνε στὰ ἑλληνικὰ εἶναι ἀμόρφωτοι καὶ ἀκατάρτιστοι στὴ μητρικὴν γλῶσσαν προπάντων, ἐνῶ μ' ἐξάχρονην δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν θάναν πολὺ καλύτεροι, λέει τὰκόλουθα: «Τὸ ἐπιχειρήμα ὅμως τοῦτο θὰ εἶχε λόγον τινὰ, ἐὰν οἱ οὕτως ἀποφοιτῶντες ἀπὸ τῆς 4ης τάξεως τοῦ δημοτικοῦ δὲν ἐσκόπων νὰ φοιτήσωσιν εἰς ἄλλο σχολεῖον. Ἀφοῦ ὅμως θὰ μαθητεύσωσιν εἰς ἀνώτερα σχολεῖα, ἐνταῦθα θὰ ἔχωσιν εὐκαιρίαν νὰ συνεχίσωσι καὶ περατῶσι καὶ τὴν γλωσσικὴν καὶ τὴν λοιπὴν αὐτῶν μόρφωσιν». Σπολλάτη! Ἐνῶ δὲν ξέρουν οὔτε μηχανικὴ ἀνάγνωσιν καλὰ καλὰ καὶ προσταφαίρεσιν, θὰ γίνων ἱκανοὶ νὰ μάθουν τὴν μητρικὴν τους γλῶσσαν καὶ τὴν ἀρχαίαν, ἀφοῦ «δὲν εἶναι δυνατόν νὰ νοηθῇ μέση ἑλληνικὴ τάξις... ἢ τις νὰ μὴ ἔχῃ διδαχθῇ τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικὰ καὶ νὰ μὴ ἔχῃ γινῶσιν τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ», καὶ μὴ ξένη γλῶσσαν κλπ. κλπ. καὶ μάλιστα χωρὶς καὶ νὰ παραστενοχωριοῦνται! Φτάνει μονάχα τὸ ἑλληνικὸν σχολεῖον νὰ γίνῃ τετρατάξιον!

Καὶ γιὰ νὰ νάντικροῦσῃ ἄλλο ἐπιχειρήμα, ὅτι ὁ ἀχωρισμὸς ἀπὸ τὴν τέταρτην κείνων ποῦναι γιὰ νὰ φοιτήσωσιν σὲ σχολεῖα τῆς Μέσης Ἐκπαίδευσιν ἀναγκάζει τὸ δημοτικὸν σχολεῖον νὰ διαιρῇ τὸ πρόγραμμά του σὲ δυὸ κύκλους, λέει: «Ἄλλ' οὐδὲ τοῦτο τὸ ἐπιχειρήμα θεωρῶ ἰσχυρόν, καθότι οὐδεμίαν παρί-

σταται ανάγκη νά υφίσταται τὴν τοιαύτην εἰς κύκλους διαίρειν τὸ πρόγραμμα τοῦ δημοτ. σχολείου, καὶ τοῦτο χάριν ἐκείνων, οἵτινες θὰ μαθητεύσωσιν ἐν τῇ μέσῃ ἐκπαιδεύσει». Κι ἄλλο σπολλάτῃ! Φτάνει πού κερδίζουν ἕνα χρόνο, τόσα καρβέλια, καὶ δὲν πειράζει ἂν μαθαίνουν φέτος, πῶς βράζει τὸ νερό, κ' ὕστερα ἀπὸ δυὸ-τρία χρόνια, πῶς ἐξατμίζεται! Καὶ τὸ πιστέψαμε τώρα, ὅτι δὲν τονέ μέλει τὸν κ. Ἐξ. γιὰ κείνους πού «θὰ μαθητεύσωσιν ἐν τῇ μέσῃ ἐκπαιδεύσει» καὶ δὲν τοὺς κάνει χάρες! Μὰ γιὰ τοὺς ἄλλους ἀραγες, πού δὲ θάφήσουν τὸ δημοτικό, πού πρέπει ὅμως κατὰ τὸν κ. Ἐξ. εἰδικὰ στὰ δυὸ τελευταῖα χρόνια νὰ τοὺς «παρέχεται μὲρψωσις ἀνάλογος πρὸς τὰς ἀνάγκας τῶν μελλόντων νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὰ κατώτατα ἐπαγγέλματα» δὲ γίνεται ἀνάγκη ὁ χωρισμὸς σὲ δυὸ κύκλους; Ἡ ἄς κουρεύονται κι αὐτοὶ κ' ἔτσι τὰ προκόβουμε, ἐρχόμαστε στὸ τ' εἶχε, Γιάννη, τ' εἶχα πάντα;

Τόση συντηρητικότητα δὲν περιμέναμε ἀπ' τὸν κ. Ἐξαρχόπουλο, μολονότι καὶ πέρσι τὰ ἴδια μᾶς ἔψαλε στῆ «Ν. Ἡμέρα». Τονέ θέλαμε «ρηξικέλευθον καὶ δημιουργικὸν πνεῦμα». Τί διάβολο νέος ἀνθρωπος εἶναι; Μάλιστα μὲ τόσο ρόδινο πρόσωπο, δηλ. μὲ κόκκινο αἷμα, καὶ σύντροφος τῶν Κοινωνιολόγων κλπ.; Ἄμ ἀπ' τοὺς ἄλλους τί πρέπει νὰ περιμένουμε; Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φυλάῃ!

22.12.913

ΛΥΔΟΣ ΠΟΔΑΒΡΟΣ

ΓΥΡΙΣΜΟΣ

(Στὸν ἱλαρχο Γιάννη Καλλέργη, πού κοιτάται στὰ χῶματα τοῦ Χατζῆ-Μπεϊλί)

«Ich hatte einen Kameraden,
Einen bessren firidsf du nit..»

Τὸ τραῖνο φεύγει—χαρά! — γυροῦμε,
Τὶς φαιμελιές μας πάμε νὰ βροῦμε,
Τὶς γυναικοῦλες μας καὶ τὰ παιδιά μας,—
Ὅλοι μεθύσαμε ἀπ' τὴ χαρά μας.
Πάει πιά κι ὁ πόλεμος—δίψα καὶ πείνα,—
Τὴ Δόξα πήραμε καὶ στὴν Ἀθήνα
Πάμε—τὸ ξέραμε;— Δάφνη, μυρσίνη
Ἐφορωθήκαμε—καὶ τώρα εἰρήνη!...
Χατζῆ-Μπεϊλί!—Τὸ τραῖνο τρέχει,
Μὰ νά, τὰ μάτια μας ἔνα δάκρυ βρέχει.
Μέσα στὰ σὺδεντρα κάτι κοιτάξαμε:
«Ὁ Θεὸς χωρέσ' τονε»—κι ἀπὲ λουφάξαμε.
Τὸ τραῖνο φεύγει... δὲ σταματήσαμε...
Μόνο τὸ Γιάννη μας σὸ χῶμα ἀφήσαμε.

Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ

Ἡ ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ

Πέρσι ὁ πόλεμος εἶχε σταματήσει κάθε μουσικὴ ἐκδήλωσις κ' εἶτανε πολὺ φυσικὸ αὐτὸ ἀφοῦ ὅλη τοῦ ἔθνους μας ἡ δύναμη κ' ἡ προσοχὴ εἶτανε συγκεντρωμένη σὲ μιὰ μεγάλη κατεύθυνση. Μόλις ὅμως πέρασε ὁ καλλιτεχνικὸς αὐτὸς χειμῶνας, ἀρχίσανε πάλι ν' ἀνθῶνε τὰ δεντρά κ' ἡ μουσικὴ μας ἐξέλιξη νὰ τραβάει τὸ δρόμο της.

Τὴν ἀρχὴν ἔκανε τ' Ὁδείο μὲ μιὰ συναυλία πού ἔδωκε ἡ τάξη τῆς «μουσικῆς τῆς κάμαρας» τοῦ κ. Μπουστιντοῦ κι ὀφείλουμε νὰ ὁμολογήσουμε πῶς παρουσίασε μιὰ μεγάλη καὶ καλοσυνειδητὴ ἐργασία. Τὸ Σεπτέμο τοῦ Σεπ-σάνς, ἡ σονάτα τοῦ Φράνκ, τὸ τρίο τοῦ Μέντελσον καὶ τὸ Κουϊντέτο τοῦ Δβόρακ ἐχτελεσμένα ὅλα ἀπὸ μαθητὲς καὶ μαθήτριες τοῦ Ὁδείου εἶτανε δουλεμένα καὶ τελειοποιημένα ὅσο δὲν περιμέναμε οἱ ἀπόξω ἀμήνητοι. Ἐκεῖνο πού θὰ θέλαμε νὰ τονίσουμε ἐδῶ εἶναι ἡ ἐργασία τοῦ κ. Μπουστιντοῦ: οἱ περισσότερες ἐφημερίδες πού μιλήσανε τὴν ἄλλη μέρα γιὰ τὴ συναυλία αὐτὴ μᾶς ἐκθειάσανε τὸ παίξιμο τῆς δεσποσύνης Κικῆς Κοκῆς ἢ τὸ δοξάρι τῆς δεσποσύνης Λιλῆς Λολῆς χωρὶς νὰ λογαριάσουν πῶς πίσω ἀπὸ τὴ δεσποινίδα Κικῆ Κοκῆ ἢ τὴ δεσποινίδα Λιλῆ Λολῆ ἐκρυβότανε ἡ καλοσυνειδητὴ δουλειά, χρόνια τώρα, ἐνὸς δασκάλου καὶ τεχνίτη ἐμπνευσμένου,

Ἄμεσως μετὰ τὸ κοντσέρτο τοῦ Ὁδείου, ἀρχισε μιὰ συγκομιδὴ ἀπὸ συναυλίες χωρὶς τέλος: λὲς κι ὅλοι μας οἱ μουσικοὶ ξεσπάσανε ἔτσι μὲ μιὰς ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀναγκαστικὴ σιωπὴ ἐνὸς χρόνου.

Ὁ κ. Δούνης λαμπρὸς μαντολινίστας ἔδωκε δυὸ συναυλίες: ἡ τόση ὅμως ἄνοστη ρεκλάμα, πρὶν ἀπὸ τὸ πρῶτο του κοντσέρτο πρὸ πάντων, τὸν ἐξήμωσε μᾶλλον παρὰ πού τὸν ὠφέλησε. Κ' ἔπειτα ὅσο καλὰ καὶ νὰ παίζει ἕνας μαντολινίστας—λύρα φοίνικος ποτὲ δὲ μπορούμε νὰ καταλάβουμε ποιά ἢ ἀνάγκη νάκοῦμε Beethoven, Bruch ἢ Paganini σὲ μαντολίνο—λύρα φοίνικος ἀντὶς βιολί.

Ἡ κυρία Καμπανάκη ἔδωκε κι αὐτὴ μιὰ συναυλία στὸ Δημοτικὸ πρόγραμμα (ἐξαιροῦμε τὰ κομμάτια πού παίζανε οἱ τεχνίτες Τόνι, Σουλτσε καὶ Λογγομπάρντι) φριχτό: ὅλο βοκαλλίξες τοῦ παλιοῦ καιροῦ· φωνὴ εὐχάριστη, ἀλαφρὰ καὶ καλομελετημένη· ὅσο γιὰ ἐκφραση δὲν μπορούμε νὰ εἰποῦμε τίποτα ἀφοῦ τὰ τραγούδια πού τραγούδησε δὲν εἶχανε ἄλλο ἀπὸ τρίλιες καὶ ρονλάντες, ἂν ἐξαιρέσουμε τὸν «Τσοπανάκο» τοῦ Κόκκινου.

Ἡ κυρία Φωκᾶ ἔδωκε κι αὐτὴ μιὰ συναυλία στὸ Δημοτικὸ. Τὸ πρόγραμμά της καλύτερο ἀπὸ

της κυρίας Καμπανάκη· ή φωνή της γνωστή στην 'Αθήνα όσο και το ρεπορτόριο της.

Τή σφραγίδα στη μουσική μας κίνηση αυτές τις μέρες τη χρωστάμε χωρίς αμφιβολία στην Κα Σπεράντζα Καλώ. Η κυρία Καλώ είναι μιὰ τεχνίτρα από τις λίγες εκείνες τις πλασμένες για την πολυθρόνυβη και πολύτροπη ζωή του κονσερτίστα· ακούραστη κι άκαταπόνητη έγέμισε την 'Αθήνα με το τραγούδι της. Τέσσερις (ίσως και περισσότερες) συναυλίες έδωκε μέσα σε δέκα μέρες στο Δημοτικό, στο Βασιλικό, στο 'Ωδείο!

Η Καλώ έχει μιὰ τέχνη δική της, δλότελα δική της. Δεν τραγουδεί ένα τραγούδι: Τό ζει. Τό πρόγραμμά της, ένα πρόγραμμα υπέροχο στη σύνθεση μάς παρουσιάζει σε άρμονικό ζετύλιγμα τραγούδια απ' όλες τις σχολές και τις μουσικές εποχές, από τους παλιούς 'Ιταλούς σαν τον Μοντεβέρντε ίσαμε τους πιο νέους Ρώσους και Γάλλους σαν τον Γκριετανίνου, το Μουσόρσκι ή τον Ντεμπουσί. Δεν ξέρει κανείς τί να πρωτοθαυμάσει: την υπέροχη δεξιατεχνία που κατορθώνει να δαμάζει τόσες ανόμοιες τεχνικές δυσκολίες ή τη μεγάλη διανοητικότητα, που μάς δείχνει την ψυχή κάθε εποχής, όσο κι αν καμμιά φορά καταλαβαίνουμε πόσο δύσκολο της στέκεται να δαμάσει την προσωπικότητά της. Τα τραγούδια του Μπετόβεν (Στήν καλή μου ξενιτεμένη), Σούμαν (Ζωή κι αγάπη ενός ποιητή) καθώς και του Σοπέν (τό Πρίν από τη μάχη και τό μυρολόι της Πολλώνιας) είτανε κατά τη γνώμη μας άληθινά άριστουργήματα έρμηνείας. Πρέπει όμως να τονίσουμε πως τη βοήθησε σημαντικά και τό άριστοτεχνικό συνόδεμα του κ. Βασενχόβεν που έκορνίζαρε άρμονικά τό θείο της τραγούδι.

Όσο δύσκολος κι αν είναι κανείς δεν μπορεί παρά να έμολογήσει πως ή πρώτη συναυλία του 'Ωδείου στο Δημοτικό είτανε μιὰ μεγάλη μουσική και καλλιτεχνική έπιτυχία. Η άρχήστρα του δυό χρόνια τώρα που έχουμε να την ακούσουμε μάς φάνηκε αγνώριστη και πρίν απ' όλα στα έγχορδα. Ο κ. Μαρσίκ δουλεύει δίχως αμφιβολία με αγάπη και καλοσυνείδητα άρχισε ή συναυλία με τό «ύπερμάχφ», που έψαλλε από τό υπερωδο μονόφωνα μιὰ μεγάλη χορωδία της Βυζαντικής σχολής του 'Ωδείου. Συγκινητική ή ιδέα και τό άκουσμα· μου φαίνεται όμως πως στα σημερινά μας αυτιά όσο πιο αυξάνουμε τον όγκο μάς μονόφωνης χορωδίας τόσο πιο αίσθητή γίνεται ή έλλειψη της άρμονικής έπεξεργασίας.

Τό καλύτερο μέρος του προγράμματος κοντά στο τραγούδι της κυρίας Καλώ (έτραγούδησε Χέντελ, Καλομοίρη και Ντυπάρι), είτανε κατά τη γνώμη μας ή εισαγωγή του Γλαζουνόφ έπάνω σε

'Ελληνικά θέματα: ο Γλαζουνόφ κατώρθωσε με τρία 'Ελληνικά θέματα να μάς παρουσιάσει μιάν υπέροχη σλαβική σύνθεση· και μου φαίνεται ή εισαγωγή αυτή σαν τό κλασικό παράδειγμα στον ίσχυρισμό πως δεν είναι τόσο τά θέματα που θα δώσουνε τό έθνικό χρώμα σε μιὰ σύνθεση, όσο ή ψυχή και ή τεχνοτροπία ακόμα· τό ίδιο μπορούμε να πούμε και για την καλοδουλεμένη σύνθεση του κ. Μαρσίκ. Γαλλική με όλο της τό 'Ελληνικό θέμα.

Δέ βρίσκουμε και τόσο συνταιριασμένο τό Κονσέρτο του Mozart για Φλάουτο και Άρπα, με τό πρόγραμμα συναυλίας γεμάτης από νεώτερα έργα. Τό ίδιο κονσέρτο σε μιὰ συναυλία κλασικών θα είτανε άληθινό στόλισμα· ώστόσο έπαίχτηκε πολύ καλά από τό μοναδικό μας φλαουτίστα κύριο Παπαγεωργίου καθώς κι από την κυρία Βασενχόβεν.

ΜΟΥΣΟΤΡΑΦΗΣ

Σ. Γ. Δέν ξέχασα τον καλό βιολινίστα του 'Ωδείου Λόττνερ κύριο Σαίφερ που έδωκε τις προάλλες μιὰ συναυλία στον «Παρνασσό». Δυστυχώς δεν κατώρθωσα να παρευρεθώ στη συναυλία αυτή· έλπίζω γλήγορα να μου δοθεί άλλη εύκαιρία.

ΤΟΥ ΨΥΧΑΡΗ

“ Η ΑΓΝΗ ”

τό καινούριο μυθιστόρημα, πουλιέται στα γραφεία μας και στο βιβλιοπωλείο Βασιλείου και Κονιλάρα (όδος Σ τας 12). Δρ. 1,50. Για τό εξωτερικό 2 δρ. δίχως ταχυδρομικά.

“Αντιπρόσωπος του «Νουμά» στη Λαοική»

δ κ. Π. Θ. ΠΑΥΛΙΔΗΣ

C/O The American Tobacco Co

«ΚΡΟΝΙΟΝ»

ΚΟΥΡΕΙΟ ΚΑΙ ΜΥΡΟΠΩΛΕΙΟ

(Όδός Σταδίου, κάτω από τό 'Αρσάκειο)

Τά φτηνότερα και διαλεχτότερα άρώματα. Κολώνια λουίζας και λεμονιού, ειδική για έντριβές και λουτρά. 'Ιδιαίτερο τμήμα για τις κυρίες. Έύρισμα καθημερινό 5 δρ. τό μήνα

κ' ένα έργο που τὰ νιώθω όχι δικά μου, μὰ σὰν έσκολούθηση μιανής ζωής κ' ενός έργου που άρχίησες πρὸ έκατὸ περὶτου χρόνια, όταν οἱ πρόγονοί μου δνειροπλάκανε τὴ Λευτεριά κάτω τὸ βαρὺ ποδᾶρι τοῦ Βάσβαγου άφέντη τους. Ὁ σημεγνὸς άπόγονος έσκολουθεῖ τὴ ζωή, φυσικά και τὸ έργο, τοῦ γεγαυνοῦ τοῦ προγόνου του. Καὶ τὴν νά, και τὰ στεγνά μου τὰ λόγια, ἢ διαθήκη μου. Ἐγώ, παιδί, ὅτι εἶχα νά κάμω στὴ ζωή μου γιὰ τὸν έαυτό μου, τὸ κωμα. Γιὰ τὸν έαυτό μου, οὔτε μιὰ στιγμή τῆς ζωής μου, τὸ νιώθω, δέν άξίζει νά θυσιάσω αὐτά. Ὅση ζωή μου ἀπόμεινε, τὴν έραξα στὸ έργο τὸ μεγάλο, ποῦναι και δικό σας έργο, κ' εἶται ἢ ζωή, μου πιά άφιερωμένη ὅλη σὲ σᾶς, κ' ἢ εὐτυχία σας θάβναι και ἢ δική μου. εὐτυχία. Ἀμέτε λοιπόν, παιδιά, στὴν εὐχή τοῦ Θεοῦ, πολεμετε γιὰ μᾶς και μετς ἔδω γιὰ σᾶς θὰ δουλέψουμε...

* Ἄλλο πιά δέν μπορεσε νά πετ. Ἡ συγκίνηση τὸν ένιξε. Ἡ ζωή του άλάκαιρη, ἢ χλιοβασανισμένη, συγκνετρώθηκε στὰ λόγια του τὰ στεγνά και κίνησε γιὰ τὸ γραφεῖο, μετ τὸ κεφάλι γεγμένο ἀπὸ τόσες και τόσες θύμησης θλιβεγές, άφινοντας πίσω τὴν Ἐλενίτσα και τὸν Κωστή νάποκαρτεῖσουν τοὺς εγγάτες, που γιὰ ὄγα φωνάζανε στεννόγεα : « Ζήτω ὁ πόλεμος !... Ζήτω !... » άδερφώνοντας τὴ φωνή τους μετ τὴ φωνή τῶν άλλωνών, που μένανε πίσω νά έσκολουθήσουνε τὴ δουλιὰ τους τὴν άθροπιστική και που τοὺς εὐκούνουσαν :

— Καὶ στὴν Πιόλη, παιδιά !... Καὶ στὴν Πιόλη !...

I.

Και ἢ ζωή έσκολουθεῖ. Καὶ οἱ Ἀπόγονοι πάντα πρὸς τὸ «γαλάξιο τὸ δουλονόδι», πρὸς τὴν Πιόλη, θὰ βλέπουνε.

* Άξίζει νά βλέπει κανεὶς πάντα πρὸς κάτι μικρινό, γιὰ νά δημογραφάινει τὴ ζωή του, νά τὴν κάνει χρήσιμη.

καθόλου τούς δικούς σας. Εύμαστε μεϊς ἐδώ. Κι ἂν κανενός σας εἶναι γραφτὸ νὰ μὴν ξαναγεύσει, τὸ μερτικό του δὲ θὰ χαθεῖ, πάντα θᾶχει ἢ φραμελιά του τὸ μερτικό του στὰ κέρδη, δὲ χάνει κανένα του δικαίωμα. Ζωντανὸς ἢ πεθαμένος, σύντροφός μας πάντα θᾶναι, σύντροφός μας διὰ λεχτὸς κοὶ τρισαγαπημένος...

Σταμάτησε. Διὸ δάφρια κυήσανε ἀπὸ τὰ μάτια του. Κανεῖς ταιμουδιά δὲν ἔβγαλε, κανεῖς δὲν κινήθηκε. Λέξ καὶ τούς μαγέψανε ὅλους τὰ λόγια του νὰ πονεμένα καὶ γνωστικά. Μόνο ἡ Ἐλενίτσα ποὺ στεκότουνε ὀλόρθη πλῆϊ του, ἀκκουμπησμένη στὴν ὀμπρέλλα της, ζύγωσε λίγο, τοῦ πήρε τὸ χέρι καὶ τοῦ τὸ φίλησε εὐλαβητικά. Τότε ὅλος ἔκεινος ὁ ὄγκος ὁ ἀθρόπινος, ὁ ἀκίνητος, ποὺ μαρμαρωμένος ἔδειχνε, συνταράχτηκε κ' ἔνα «Ζήτω!» πλάτῃ ἀκούστηκε. Ὁ Λάμπρος τῆς χάιδεψε πατρικά τὰ μαλλιά καὶ ξακολούθησε:

— Διὸ λόγια ἔχω ἀκόμα νὰ σᾶς πῶ, νὰ σᾶς ἀνοῖξω τὴν καρδιά μου, νὰ ξομολογηθῶ μπροστά σας, νὰ σᾶς δείξω στὴ στιγμή τούτη τὴν ἱερὴ ὄση ἐλπίδα ἀκόμα μέσα μου ἀπόμεινε. Ἄγρια πολεμήθηκα καὶ στὴ ζωὴ μου καὶ στὸ ἔργο μου, καὶ ἀπὸ τὴ μοῖρα μου καὶ ἐπὸ τούς γύρω μου, ἴσως γιὰτὶ καὶ ἡ ζωὴ μου καὶ τὸ ἔργο μου, ἀφιερωμένα καὶ τὰ διὸ σ' ἔνα πλατύτερο σκοπὸ, ὄξω ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ μου καὶ ἀπὸ τὸ συμφέρο τὸ ἀτομικό, πειράξανε τούς κοντόθωρους ποὺ μόνο τὸν ἑαυτὸ τους βλέπουνε, ποὺ ἀλάκαιρη τὴ ζωὴ τους τὴ θυσιάζουνε γιὰ νὰ θησαυρίσουνε πλοῦτια, ποὺ δικὰ τους δὲ θᾶναι, ἀφοῦ αὐτοὶ δὲ θᾶν μπορούνε νὰν τᾶγγίξουνε, νὰν τὰ μεταχειριστοῦν γιὰ τίποτα καλὸ, νὰ καλοθρέψουνε τὴν ψυχὴ τους ποὺ νηστικὰ τὴν ἀφίνουνε. Τούς πείραξα τούς τέτοιους, τὸ ἔξερω, καὶ ἴσως γι' αὐτὸ καὶ ἄγρια πολέμηθηκα. Μὰ ὁ πόλεμος αὐτὸς δὲ μὲ δαίλιασε, δὲ μὲ συντριψε, ὄχι. Μπροστά σας στέκω ὀλόρθος, νά, μὲ βλέπετε, περηφάνος γιὰ τὴ ζωὴ μου καὶ γιὰ τὸ ἔργο μου, μιὰ ζωὴ